

Artur Lisowski <https://orcid.org/0000-0003-4982-2542>
Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi
e-mail: artad.lisowski@gmail.com

Tabu, stereotypy, konflikty społeczne, religia w perspektywie obecności motywów LGBT w kinie współczesnym po rewolucji obyczajowej Stonewall z 1969 roku

Taboos, stereotypes, social conflicts, religion in the perspective of the presence of LGBT motifs in contemporary cinema after the 1969 Stonewall revolution in morals

https://doi.org/10.25312/2391-5145.17/2022_11a1

Streszczenie

Kultura współczesna ma wyjątkową zdolność interferencji z otaczającą nas rzeczywistością, reaguje z tym wszystkim, co trudno wyjaśnić za pomocą „utartych definicji”. Film stał się potężnym nośnikiem informacyjnym, pozwalającym dotrzeć do często zamkniętych obszarów wrażliwości i prowadzić dialog na zupełnie innym poziomie.

Artykuł poddaje rozbudowanej analizie zjawisko obecności motywów LGBT w kinie współczesnym po rewolucji obyczajowej Stonewall z 1969 roku. Obserwując, jak na przestrzeni lat zmienia się dyskurs społeczno-polityczny względem wspomnianej grupy, zauważamy wielką rolę kultury, w szczególności kinematografii w procesie przełamywania lęku i pielęgnowanych latami uprzedzeń.

Przez lata popularny był pogląd opisany przez Yukimo Mishima w *Złotej Pagodzie* w odniesieniu do społeczności LGBT: „Ponieważ moim jedynym powodem do dumy był fakt,

że ludzie mnie nie rozumieją, nigdy nie czułem potrzeby, by próbować innym wytłumaczyć, co czuję. Myślałem, że los odmówił mi zdolności widzenia tego, co widzieli inni” (s. 31). Odważne wyłamanie się z „konwenansów” społecznych podejmowane przez kolejnych reżyserów filmowych sprawiło, że możliwe stało się wyznaczanie nowych kierunków w kulturze, które jednoznacznie udowodniały, że to nie „los odmówił mi/nam zdolności widzenia tego, co widzieli inni”, a obecny w ludziach lęk, przed wyjściem poza to, co obecnie nazywamy strefą komfortu.

Słowa kluczowe: tabu, stereotypy, religia, homoseksualność, LGBT, tolerancja, homofobia

Abstract

Modern culture has a unique ability to intervene with the reality around us, reacting with all that is often difficult to explain with “commonplace definitions.” Film has become a powerful medium of information, allowing us to reach often closed areas of sensitivity and dialogue on a completely different level.

This article gives an extended analysis of the phenomenon of the presence of LGBT motifs in contemporary cinema after the 1969 Stonewall revolution in morality. Observing how the socio-political discourse towards the aforementioned group has changed over the years, it is noticeable how great a role culture – especially cinematography – has played in the process of breaking down fears and prejudices nurtured for years.

For years, a popular view was that described by Yukimo Mishima in *The Golden Pagoda* regarding the LGBT community: “Since my only pride was that people didn’t understand me, I never felt the need to try to explain to others how I felt. I thought that fate had denied me the ability to see what others saw.”

The bold break from social “conventions” undertaken by successive film directors made it possible to set new directions in culture, which unequivocally proved that it was not “fate denied me/us the ability to see what others saw” but the fear, present in people, of stepping outside what we now call the “comfort zone.”

Keywords: taboo, stereotypes, religion, homosexuality, LGBT, tolerance, homophobia

Wprowadzenie

Film jako forma wyrazu artystycznego rezonuje z kulturą, jak i z prądami społecznymi, często stanowiąc komentarz do konkretnych wydarzeń lub inspirację do spojrzenia na pewne kwestie z innej perspektywy. Niejednokrotnie reżyserzy i scenarzyści nawiązują do tematów tabu, które z różnych względów są „niewygodne” dla szerokiej publiczności. Kwestie uprzedzeń, konfliktów społecznych bądź religii należą do obszarów, w których widzowie automatycznie zajmują konkretne stanowiska. Produkcje filmowe mają w sobie ogromną siłę przebicia do różnych środowisk i grup, powodując, że dotychczasowe tabu, świadomie niekomentowane, stają się powodem ożywionej dyskusji.

Od czasów rewolucji obyczajowej Stonewall z 1969 roku, w której społeczność LGBT po raz pierwszy sprzeciwiła się dyskryminacji i uprzedzeniom, obserwujemy ciągły i powolny proces podejmowania coraz to nowych treści i przedstawiania ich w zupełnie nowym świetle. Tabu, stereotypy, konflikty społeczne czy religia na wielu płaszczyznach dotyczą społeczności queer, która pozostając mniejszością, istnieje w przestrzeni kultury. Z biegiem lat wykształcił się kanon kina LGBT, który wywołał swoiste tsunami w świecie dotychczasowego postrzegania rzeczywistości nieheteronormatywnej. Zmieniła się w pewien sposób wrażliwość społeczna. Coraz więcej organizacji i środowisk odwołuje się w swoich postulatach do przełamania wielu, często krzywdzących stereotypów. Interesująca jest działalność popularnej platformy streamingowej Netflix, która od samego początku w swoich oryginalnych produkcjach odważnie wplata wątki LGBT, sprawiając, że widz ma okazję obcować z rzeczywistością inkluzywną i otwartą. Pozbywanie się uprzedzeń powoduje, że „normatywność” przestaje być granicą dzielącą odbiorców, a staje się coraz bardziej płaszczyzną dialogu i porozumienia.

W poniższym artykule zostały zaprezentowane produkcje kinowe nawiązujące do części, powiedzielibyśmy dzisiaj, „problematycznych” tematów w kontekście społeczności queer. Stanowią one jednak żywy dowód na to, że wrażliwość artystyczna przejawia się w najróżniejszych formach, mogących realnie wpływać na podniesienie poziomu tolerancji lub stanowić ważną lekcję historii, opowiadając traumatyczne wydarzenia i ich konsekwencje. Idąc za przykładem reżyserów i scenarzystów, których praca nigdy nie miała za zadanie obrazić lub wyśmiać określonych poglądów czy wierzeń, poddane zostaną analizie dzieła filmowe odwołujące się w swojej wymowie bądź tematyce do motywu tabu, stereotypów, konfliktów społecznych i religii.

Stereotypowy obraz homoseksualisty

Zjawisko stereotypu, czyli obiegowego, często bezkrytycznego postrzegania określonych tematów jest obecne w społeczeństwie od niepamiętnych czasów. W zależności od powszechnie akceptowanych norm potrzeba „szufladkowania” i z punktu semantycznego „nazywania” wszystkiego przychodzi jednostkom, jak i całym grupom w naturalny sposób, niemal automatycznie. W kinie współczesnym ten motyw jest bardzo popularny albo jako utrwalający określony schemat albo przeciwstawiający się niemu. Stereotypowy obraz homoseksualisty bazuje na powszechnym postrzeganiu maskulinizacji i „obwarowaniu” społecznemu, rezerwującemu wyznaczanie określonego wzorca zachowań. Współcześnie określa się to mianem „toksycznego wzorca męskości”¹. Najczęściej osoby homoseksualne są odbierane jako silnie sfeminizowane, zniewieściałe, przyjmujące uległą postawę, która często ma konotacje do zachowań seksualnych, oraz krzykliwie wyrażające swoją osobowość wyglądem lub sposobem mówienia. Potocznie stereotyp ten określany jest

---

¹ D. Haak, *Toksyczna męskość – jak obsesja męskości wpływa na chłopców i mężczyzn*, 2020, <https://dominikaHaak.pl/toksyczna-meskosc-jak-obsesja-meskosci-wplywa-na-chlopcow-i-mezczyzn/> [dostęp: 23.06.2022].

wulgaryzmem *ciota*² i przyczynia się do biernej homofobii motywowanej wrogością i uprzedzeniami.

Ang Lee w głośnej produkcji kanadyjsko-amerykańskiej z 2005 roku pt. *Tajemnica Brokeback Mountain* odważnie przeciwstawia się utartym schematom w postrzeganiu homoseksualnych mężczyzn. Scenariusz napisany przez Dianę Ossanę oraz zdobywcę Nagrody Pulitzera Larry’ego McMurtry’ego redefiniuje dotychczasowe podejście do męskości i etosu kina westernowego.

Reżyser ukazuje zawiązujący się romans między mężczyznami bez zbędnych słów i przerysowanej formy. Widz obserwuje, jak bohaterowie odkrywają wobec siebie silne uczucia, co nie czyni ich mniej „męskimi” lub odznaczającymi się na tle ówczesnego społeczeństwa. Etos kowboja i westernu tak popularny w kinie amerykańskim otrzymał dzięki Angowi Lee zupełnie nowy wydźwięk. Z dala od świata i jego konwenansów Jack i Ennis mogą być szczęśliwi tylko we dwoje.

Film kończy się sceną, w której mężczyzna ze łzami w oczach wspomina swojego zmarłego tragicznie partnera, po którym jedynymi pamiątkami pozostały mu kurtka i pocztówka z Brokeback Mountain oraz wspomnienie ich miłości, która zaczęła się latem 1963 roku i skończyła nagle po ponad 20 latach wskutek brutalnego, motywowanego homofobią morderstwa. Ennis nigdy nie zdobył się na odwagę, aby powiedzieć Jackowi, co do niego czuje.

Film Anga Lee *Tajemnica Brokeback Mountains* zdobył dla swoich twórców w sumie 80 brązowych nagród i 64 nominacje w różnych kategoriach. Otrzymał wszystkie trzy główne nagrody amerykańskich organizacji filmowych: Writers Guild of America dla najlepszego scenariusza, Directors Guild of America dla najlepszych reżyserów i Producer’s Guild of America dla najlepszych producentów filmowych. Film zdobył aż trzy Oscary w kategoriach: największe osiągnięcie w reżyserii, największe osiągnięcie w oryginalnej muzyce skomponowanej do filmu oraz najlepszy scenariusz adaptowany. Ponadto nagrodzono go Złotym Globem dla najlepszego reżysera i najlepszego obrazu filmowego³. Szerokie uznanie dla filmu sprawiło, że wszedł do kanonu jako jedno z przełomowych dzieł w kontekście stereotypowego obrazu homoseksualisty i motywów LGBT w kinie współczesnym. Jest również pierwszą produkcją nagrodzoną Oscarem, w której homoseksualna relacja między mężczyznami stanowiła główny motyw filmu.

Bez względu na różnice w przedstawieniu podejścia do zjawiska stereotypów w społeczeństwie Ang Lee podjął próbę stworzenia filmu mającego ogromną siłę nośną i odważnie podającego w wątpliwość utarte schematy i wzorce. W społeczeństwie, które tak łatwo kieruje się „etykietami”, taka produkcja kinowa stanowi płaszczyznę do refleksji i redefinicji dotychczasowych konwenansów, które z wygody bądź lęku urosły do roli tabu i nadal stanowią trudny aspekt w skomplikowanych relacjach interpersonalnych.

---

² *Ciota*, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/ciota.html> [dostęp: 8.06.2022].

³ *Tajemnica Brokeback Mountain*, <https://www.imdb.com/title/tt0388795/awards> [dostęp: 10.06.2022], J. Płazewski, *Tajemnica Brokeback Mountain, recenzja filmu*, „Cinema Polska” 2006, nr 2, s. 66.

Ekranizacja historii różowego trójkąta

Jedną z najczarniejszych kart historii społeczności LGBT w czasach współczesnych stanowi ta związana z różowym trójkątem, przyznawanym homoseksualnym mężczyznom w czasie drugiej wojny światowej w obozach koncentracyjnych Trzeciej Rzeszy. W nawiązaniu do paragrafu 175, obowiązującego od 1871 roku, osoby nieheteronormatywne były spychane poza nawias społeczny i prawny. Po dojściu Hitlera do władzy kwestia czystości rasowej została rozciągnięta również na osoby homoseksualne, które miały zniknąć z powierzchni kontrolowanej przez Trzecią Rzeszę. Pierwotnie zakładano reedukację poprzez ciężką i wyniszczającą pracę mającą na celu zmianę orientacji seksualnej. Plan zawiódł, więc zdecydowano się na eksterminację. Na podstawie szacunkowych wyliczeń wymienia się, że w latach 1933–1945 w obozach masowej zagłady zostało osadzonych od 5000 do 15 000 homoseksualistów skazanych w oparciu o paragraf 175⁴. Powojenna narracja historyczna niechętnie nawiązywała do skazańców z różowym trójkątem. Warto przypomnieć, że prawodawstwo niemieckie w odniesieniu do osób nieheteronormatywnych podtrzymało treść paragrafu, w 1969 roku wracając jedynie do wcześniejszego brzmienia. Całkowicie zniesione zostało dopiero w latach dziewięćdziesiątych⁵. Stygmatyzacja i powszechnie akceptowana homofobia przyczyniły się do tego, że osoby te wykluczono nie tylko z narracji o ofiarach, ale także – na podstawie decyzji zachodniemieckiej komisji do spraw rekompensat dla byłych więźniów nazistowskich obozów w 1956 roku – jednoznacznie pozbawiono ich prawa do zadośćuczynienia i renty⁶.

Pierwszym i, śmiem twierdzić, najodważniejszym jak do tej pory nawiązaniem w kulturze kina współczesnego do historii różowego trójkąta jest brytyjski dramat Seana Mathiasa z 1997 roku pt. *Piętno*. Reżyser podjął się bardzo odważnego i kontrowersyjnego zarazem projektu, aby przedstawić tę dotychczas marginalizowaną narrację wydarzeń drugiej wojny światowej szerokiej publiczności. W tym celu posłużył się synkretycznymi formami wyrazu, wplatając do filmu elementy teatralne i odwołania symboliczne. Dzięki temu zabiegowi produkcja zyskała zupełnie nowy wydźwięk, pozwalający odbiorcy na osobistą refleksję nad tematami, których słowa wydają się nie oddawać.

Reżyser kończy swój film przejmującą sceną, w której główny bohater osuwa się bez życia, nie mając nic poza znakiem różowego trójkąta, z którym postanowił umrzeć, w świecie z całych sił dążącym do tego, by nie istniała „ideologia LGBT”.

Nie ulega wątpliwości, że *Piętno* Seana Mathiasa z 1997 roku to jeden z najbardziej poruszających i przejmujących filmów kanonu kina LGBT. Nie można wobec niego przejść obojętnie. Opowiada historię osnutą przez dziesięciolecia na tabu, która zasługuje, aby o niej pamiętano. Pamięć o tysiącach ofiar homoseksualnych mężczyzn i kobiet

⁴ G. Piekarski, *O kulturę pamięci milczących i przemilczanych ofiar obozów koncentracyjnych. Rozważania w kontekście praw człowieka*, 2019, https://www.academia.edu/39537660/O_kultur%C4%99_pami%C4%99ci_milcz%C4%85cych_i_przemilczanych_ofiar_oboz%C3%B3w_koncentracyjnych_Rozwa%C5%BCania_w_kontek%C5%9Bcie_praw_cz%C5%82owieka [dostęp: 23.06.2022].

⁵ J. Szczęsny, *Retoryka antyhomoseksualna w Trzeciej Rzeszy*, 2013, <https://liberte.pl/retoryka-antyhomoseksualna-w-trzeciej-rzeszy/> [dostęp: 23.06.2022].

⁶ G. Piekarski, dz. cyt.

powinna stanowić gorzką lekcję na temat tego, do czego może doprowadzić patologiczna homofobia i niechęć wobec wszystkiego, co nie mieści się w sztywno określonych ramach heteronormatywności.

Film zyskał szeroki rozgłos i uznanie na międzynarodowych festiwalach filmowych. Zwrócono uwagę na istotę omawianych treści i podkreślano kunszt i wrażliwość, z jaką zostały one przedstawione przez reżysera. Do najważniejszych osiągnięć można zaliczyć: nagrodę dla najlepszego filmu zagranicznego na Festiwalu Filmowym w Cannes dla Seana Mathiasa (1997), nominację do nagrody głównej Emden International Film Festival (1998), nagrodę dla najlepszego aktora dla Lothaire Bluteau (grającego Horsta) na Gijon International Film Festival i nominację do Grand Prix Asturias dla Seana Mathiasa (1997), GLAAD Media Awards dla wybitnego filmu (1998) oraz nagrodę dla najlepszego filmu na Torino International Gay & Lesbian Film Festival (1998)⁷.

Zjawisko tolerancji i homofobii jako tabu w społeczeństwie

Z antropologicznego i socjologicznego punktu widzenia nie jest możliwe osiągnięcie społeczeństwa jednolitego, którego wszyscy członkowie mieliby identyczne poglądy, odczucia i doświadczenia względem otaczającego ich świata. Ten prosty truizm sprawia, że analizując grupy społeczne jako całość, dostrzegamy szereg zjawisk, które bazują na tych obszarach, gdzie subiektywne odczucia są ze sobą rozbieżne. Motyw tolerancji i różnego rodzaju fobii nie jest obcy kinu współczesnemu. Kultura filmowa często jako pierwsza podejmuje ważne kwestie, zwracając społeczną uwagę na tabu wokół ludzkiej nienawiści i lęku. Nawiązując do tematyki LGBT, szczególnie istotne jest podkreślenie destrukcyjnego wpływu, jaki homofobia wywiera na życie poszczególnych jednostek, jak i zbiorowości sensu largo.

Niewątpliwie jednym z odważniejszych współczesnych filmów, podejmujących motyw tabu wokół homoseksualności w społeczeństwie jest dzieło izraelskiej produkcji Michaela Mayera *W ciemno* z 2012 roku. Reżyser nawiązuje do skomplikowanej sytuacji politycznej panującej w Palestynie i konfrontuje widza z historią miłości, która wedle powszechnie panujących standardów nie powinna mieć miejsca.

Nawiązania do omawianego tematu można również znaleźć w pierwszej głośnej produkcji kina LGBT w Polsce autorstwa Tomasza Wasilewskiego *Płynące wieżowce* z 2013 roku. Ten wielopłaszczyznowy dramat doskonale oddaje atmosferę społeczną, która – osnuta kulturowym tabu wokół inności i różnorodności – często reaguje niezrozumieniem lub otwartą wrogością.

Akcja filmu osadzona jest w środowisku warszawskich blokowisk, które reprezentując pewną statystyczną grupę, jest z zasady wrogo nastawione do wątku LGBT. Obecne w rozmowach z przyjaciółmi stereotypowe określenia *pedał*, *przelecieć* i podobne nie są jedynie obiekcjami językowymi, ale sposobem postrzegania odmienności orientacji seksualnej.

⁷ Awards, https://www.imdb.com/title/tt0118698/awards?ref_=tt_awd [dostęp: 12.06.2022].

Film został doceniony na międzynarodowych festiwalach za odważne nawiązywanie do trudnych tematów, bez pretensjonalności i popadania w groteskę. Kreacje aktorskie są wyważone, utkane z żywych doświadczeń, przez co urzekają swoją autentycznością. Brak przesadnego komentowania każdej sceny sprawia, że odbiorca ma szansę zająć indywidualne stanowisko, utożsamiać się z przeżyciami bohaterów i samemu dojść do istotnych wniosków. Wśród najważniejszych nagród dla filmu są Złote Lwy przyznane w trzech kategoriach na festiwalu w 2013 roku: Nagroda Specjalna Jury Młodzieżowego dla Tomasza Wasilewskiego, Nagroda Jury dla młodego talentu reżyserskiego dla Tomasza Wasilewskiego i nagroda za najlepszą drugoplanową rolę kobiecą dla Marty Nieradkiewicz. Ponadto można wymienić dwie nagrody dla Tomasza Wasilewskiego: Nagrodę Publiczności na Festiwalu Nowe Horyzonty w 2013 roku oraz nagrodę East of West na Festiwalu Filmowym w Karlowych Warach w 2013 roku. W 2014 roku w Konkursie Polskich Filmów Fabularnych nagrodę Off Camera za najlepszą rolę męską otrzymał Mateusz Banasiuk⁸.

Rola światopoglądu konserwatywno-religijnego na postrzeganie środowiska LGBT

W zależności od wychowania, przynależności do określonej religii czy utożsamiając się z pewnymi prądami filozoficznymi, światopogląd jako indywidualne postrzeganie otaczającej nas rzeczywistości może być różny. W procesie wychowawczym dojrzewający młody człowiek spotyka się z mnogością wzorców społecznych, które adaptuje w zależności od osobistych uwarunkowań. To właśnie światopogląd wyznacza ramy tego, co nazywamy strefą komfortu, oraz warunkuje nasze odczucia behawioralne. Nie jesteśmy w stanie oderwać się od wzorców jako konstruktu społecznego przekazanego nam przez rodziców i najbliższe otoczenie. Zdarza się jednak, że pewne wartości i normy podlegają „zewnętrznej weryfikacji” przez pryzmat tradycji czy religii. Najbardziej podstawowy aksjomat: czynić dobro, unikać zła, zostaje przetransponowany w taki sposób, aby dobro i zło spełniało wymagania określonego światopoglądu. Mianem konserwatywności najczęściej określamy zbiór zachowań nacechowany pielęgnowaniem sprawdzonych wzorców i zorientowany na ściśle określony model społeczny. W większości wypadków konserwatywność odrzuca wszelkie formy aberracji i różnorodności, starając się utrzymać status quo. Wrogo odnosi się do prądów liberalnych podkreślających wolność i samostanowienie jako zagrożenie dla sprawdzonego stanu rzeczy. Może symbiotycznie funkcjonować z doktrynami religijnymi, które zawierają aprobatę przyjętego modelu i dodatkowo ugruntowują określone wzorce.

Odwołując się do kwestii środowiska LGBT, które z samego faktu bycia mniejszościowym stanowi wyłom w percepcyjnym postrzeganiu świata wedle modelu konserwatywnego, zauważamy problem zajęcia stanowiska w obliczu zetknięcia się tych dwóch rzeczywistości. Rola, jaką światopogląd konserwatywno-religijny odgrywa w odbiorze

---

⁸ *Płynące wieżowce. Nagrody*, <https://www.filmweb.pl/film/P%C5%82yn%C4%85ce+wie%C5%BCowce-2013-662167/awards> [dostęp: 15.06.2022].

społeczności queer, stała się inspiracją dla kina współczesnego, które odważnie podejmuje tematy dotychczas nieobecne w kulturze filmowej.

Analizując zjawisko postrzegania społeczności LGBT przez pryzmat religijności, opartej na tradycyjnym modelu heteronormatywnym, liczne reminiscencje znajdujemy w produkcjach, takich jak: *Modlitwy za Bobby'ego* w reżyserii Russella Mulcahy'ego z 2009 roku czy *Dni ostatnie* C. Jay Coxa z 2003 roku. Jako jedne z pierwszych filmów pełnometrażowych poddały pogłębionej analizie wpływ światopoglądu konserwatywno-religijnego na młode osoby, dopiero odkrywające swój homoseksualizm. W przypadku Bobby'ego religijność matki doprowadziła do wyrzeczenia się syna, który nie mogąc znaleźć akceptacji i oparcia w najbliższych, popełnił samobójstwo. Często przemilczanie społecznej aprobaty dla braku tolerancji i motywowanie go doktrynalnością religijną stanowi coraz większą inspirację dla producentów filmowych, podejmujących polemikę z pograżonymi w tabu problemami społeczności LGBT. W przypadku *Dni ostatnie* determinacja, z jaką rodzina Aarona starała się „naprawić” jego skłonności seksualne, tłumacząc je „zwodniczym działaniem szatana”⁹, doprowadziła do drastycznej terapii konwersyjnej wykorzystującej inwazyjne i pseudonaukowe metody, z elektrowstrząsami włącznie. Reżyser uświadamia widza z konsekwencjami, jakie może wywołać poczucie ciągłego odrzucenia i utwierdzanie w przekonaniu o wynaturzeniu lub dewiacji. Należy jednak podkreślić, że żadna z produkcji odwołujących się do światopoglądu religijnego nie zawiera ataku na religijność czy wiarę sensu stricto. Polemizują natomiast z tym, w jaki sposób poszczególne jednostki bądź grupy wcielają bliskie im doktryny w życie codzienne.

Analizując więc wpływ światopoglądu konserwatywno-religijnego na postrzeganie środowiska LGBT na podstawie powyższych produkcji kina współczesnego, zauważamy dychotomiczny mechanizm wyparcia, który nie jest w stanie przełamać ram tradycji nawet za cenę ludzkiego życia. Społeczności przekonane o słuszności swoich przekonań wołają „pozbyć się problemu”, tłumacząc to jednostkowością i marginalną skalą. Reperkusje, których doświadczają bezpośrednio dotknięci owym odrzuceniem, często wywracają dotychczasową rzeczywistość do góry nogami. Widz ma okazję w pewnym sensie wejść w skórę bohaterów, których wartość jako osoby środowisko redukuje jedynie do kwestii orientacji seksualnej. Dotychczasowe zainteresowania, więzi rodzinne i przyjacielskie oraz cechy charakteru i walory personalne znikają przykryte „niemożliwym do przyjęcia” faktem, że ktoś jest w stanie wejść w relację z osobą tej samej płci. Automatycznie, niczym z puszki Pandory wychodzą na światło dzienne uprzedzenia, stereotypy i często nieukrywana wrogość do tego określonego aspektu ludzkiej osobowości. Kultura filmowa, w tym wypadku spełniając swoją funkcję rezonatora w społeczeństwie, przyczynia się do podnoszenia ogólnej świadomości, dając promień nadziei, że możliwe jest znalezienie płaszczyzny dialogu, w którym światopogląd będzie decydował o bogactwie różnorodności, a nie stanowił granicę podziału między ludźmi.

---

⁹ Cytat z filmu *Dni ostatnie*.

Podsumowanie

Analizując zjawisko obecności motywów LGBT w kinie współczesnym po rewolucji obyczajowej Stonewall z 1969 roku, widzimy różnorodność w podejściu do omawianych kwestii. Zmiany kulturowe i postęp społeczny przyczyniają się do coraz lepszego odbioru treści inkluzywnych w świecie filmu. Niemożliwe staje się praktycznie zebranie w jednej pracy wszystkich produkcji nawiązujących do rozległego spektrum społeczności LGBT. Omawiane powyżej zagadnienia odwołują się do najczęściej powtarzających się wątków, często będąc punktami zwrotnymi w wyznaczaniu nowych kierunków kina współczesnego. Zauważalne staje się włączanie bohaterów nieheteronormatywnych w dzieła nieokreślone powszechnie jako kino queer.

Założeniem niniejszej pracy było ukazanie, jak kinematografia, inspirowana rewolucją obyczajową Stonewall z 1969 roku, zmieniała się na przestrzeni lat i jaka problematyka doczekała się ekranizacji z uwzględnieniem produkcji kinowych. Liczne nagrody i nominacje uznanych komisji i organizacji świadczą o niezaprzeczanym wkładzie, jaki omawiane filmy wniosły w dorobek kina współczesnego.

Mam nadzieję, że nie będzie nadużyciem stwierdzenie głoszące, że tam, gdzie słowa nie są w stanie poruszyć ludzkiego serca, pojawia się film, który ukazując historie często prozaiczne, tak bliskie widzowi, przyczynia się do zawiązania się nici porozumienia, do zadumy nad otaczającym nas światem i tym wszystkim, co kryje się we wnętrzu drugiego człowieka.

Doskonałym podsumowaniem idei, która przyświecała wielu omawianym powyżej produkcjom i z którą osobiście się zgadzam niech będą słowa Lao Tzu: „Podróż tysiąca mil zaczyna się od jednego kroku. *Życie to ciąg naturalnych i samoistnych zmian. Nie stawiaj im oporu* – to tylko wywoła smutek. Pozwól rzeczywistości być rzeczywistością. Pozwól rzeczom biec ich naturalnym rytmem, tam, gdzie chcą podążać”¹⁰.

Bibliografia

- Awards, https://www.imdb.com/title/tt0118698/awards?ref_=tt_awd [dostęp: 12.06.2022].
- Bem S., *Męskość, kobiecość. O różnicach wynikających z płci*, GWP, Gdańsk 2000.
- Ciota, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/ciota.html> [dostęp: 8.06.2022].
- Czarnik T., *Starożytna filozofia chińska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2001.
- Foucault M., *Historia seksualności*, PWN, Warszawa 2000.
- Haak D., *Toksyczna męskość – jak obsesja męskości wpływa na chłopców i mężczyzn*, 2020, <https://dominikhaak.pl/toksyczna-meskosc-jak-obsesja-meskosci-wplywa-na-chlopcow-i-mezczyzn/> [dostęp: 23.06.2022].

¹⁰ T. Czarnik, *Starożytna filozofia chińska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2001, s. 114.

- Haggerty G.E., *Gay Histories and Cultures*, Taylor & Francis, 2000.
- Halperin D.M., *One Hundred Years of Homosexuality*, Routledge, New York 1990.
- Kochanowski J., *Od teorii dewiacji do teorii queer*, [w:] K. Slany, B. Kowalska, M. Śmietana (red.), *Homoseksualizm. Perspektywa interdyscyplinarna*, Nomos, Kraków 2005.
- Kowalski J.A., *Sex-Partner Roles in Homoerotic Relations: An Attempt of Classification*, „Journal of Homosexuality” 2016, 63(1).
- Legal Information Institute, *Don't ask, don't tell*, 2010, <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/10/654> [dostęp: 20.06.2022].
- LeVay S., *Gay, Straight, and the Reason Why: The Science of Sexual Orientation*, Oxford University Press, Oxford 2017.
- Lew-Starowicz Z., *Słownik encyklopedyczny – miłość i seks*, Wydawnictwo Europa, Warszawa 1999.
- Mayer H., *Odmieńcy*, „Muza” SA, Warszawa 2005.
- Mishima Y., *Złota pagoda*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2017.
- Murray R., *Images in the Dark: An Encyclopedia of Gay and Lesbian Film and Video*, TLA Video Management, Titan Books, 1996.
- Nowicka E., *Świat człowieka – świat kultury*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Piekarski G., *O kulturę pamięci milczących i przemilczanych ofiar obozów koncentracyjnych. Rozważania w kontekście praw człowieka*, 2019, https://www.academia.edu/39537660/O_kultur%C4%99_pami%C4%99ci_milcz%C4%85cych_i_przemilczanych_ofiar_oboz%C3%B3w_koncentracyjnych_Rozwa%C5%BCania_w_kontek%C5%9Bcie_praw_cz%C5%82owieka [dostęp: 23.06.2022].
- Płazewski J., *Tajemnica Brokeback Mountain*, recenzja filmu, „Cinema Polska” 2006, nr 2.
- Płynące wieżowce. Nagrody*, <https://www.filmweb.pl/film/P%C5%82yn%C4%85ce+wie%C5%BCowce-2013-662167/awards> [dostęp: 15.06.2022].
- Savin-Williams R.C., *Who's Gay? Does It Matter?*, „Current Directions in Psychological Science” 2006, 15(1).
- Szczęsny J., *Retoryka antyhomoseksualna w Trzeciej Rzeszy*, 2013, <https://liberte.pl/retoryka--antyhomoseksualna-w-trzeciej-rzeszy/> [dostęp: 23.06.2022].
- Tajemnica Brokeback Mountain*, <https://www.imdb.com/title/tt0388795/awards> [dostęp: 10.06.2022].
- Tóibín C., *Love in a Dark Time, And Other Explorations of Gay Lives and Literature*, Scribner, New York 2002.
- Walter A., *Come Together: The Years of Gay Liberation (1970-73)*, Gay Men's Press, 1980.